

A person in a dark jacket and light blue jeans is walking a small, light-colored dog on a leash across a large, arched steel truss bridge. The sun is low on the horizon, creating a strong lens flare and casting long, dark shadows of the person and the dog onto the asphalt road. The bridge's structure is made of dark metal beams, and the sky is a mix of orange and blue.

Jenni Simonen

“Mä koitan itse selviytyä kaikesta”

Tutkimus työn ja koulutuksen ulkopuolella olevista nuorista

e2
Tutkimus

Työtön muttei voimaton?

”Mulla on aina ollut vähän semmoinen luuseriolo --- kun en oo pärjänny kouluis ja oon ollu työttömänä --- ja sit aina verrannut itseä [sisaruksiin], kun heillä on perheet ja autot ja omat asunnot ja työpaikat.”

- NEET-nuorilla tarkoitetaan työn, koulutuksen ja harjoittelun ulkopuolella olevia nuoria (Not in Education, Employment or Training)

Nuoret yhteiskunnan reunalla?

- NEET-nuoret nousseet esiin syrjäytymiseen liittyvässä keskustelussa
- Huoli siitä, etteivät nuoret tipahda yhteiskunnan reunalle tai ulkopuolelle
- Tukitoimia on monia, mutta harvoin kuunnellaan nuorten omia näkemyksiä

Äänessä NEET-nuoret

- Aineistona 20–29-vuotiaiden haastattelut, valtaosa alle 26-vuotiaita (lisätiedot raportin sivu 14).
- Yhteistyötahona Nuorisotutkimusverkosto, erikoistutkija Anu Gretschel
- Nuoret on tavoitettu etsivien nuorisotyöntekijöiden kautta. Haastateltaessa he ovat olleet työn ja koulutuksen ulkopuolella. Monilla on opintoja ja opintovelkaa, osalla tutkinto

Nuoret kertovat elämäntilanteistaan ja hyvinvoinnistaan

- Nuoret kertovat itse elämäntilanteistaan ja esittävät ratkaisuja hyvinvointinsa esteisiin
- Tarkastelussa hyödynnetään hyvinvoinnin käsitettä, joka suuntaa katseen kolmeen elämän osa-alueeseen

Mistä hyvinvointi koostuu?

Having

Taloudellinen hyvinvointi

Taloudellinen pärjääminen
ja sen esteet

Loving

Sosiaalinen hyvinvointi

Sosiaaliset suhteet ja niitä
vahvistavat ja heikentävät tekijät

Being

Itsensä toteuttamisesta kumpuava hyvinvointi

Tulevaisuudenusko, luottamus
yhteiskuntaan, oman elämän mielekkyys,
osallisuus
ja vaikuttaminen

HYVINVOINTIA TALOUDEN REUNAEHDOILLA (Having)

Opintolainat kiristävät nuorten taloustilannetta

- Tiukka taloustilanne ja niukat käyttövarat heikentävät hyvinvointia
- Useilla nuorilla on kertynyt opintovelkaa:
- *”No opintolaina mulla on se maksimi, onks se nyt sitten seittemän tuhatta jotain” (haast. 8)*
- Takaisinmaksu tuottaa huolta:
- *”Se maksetaan puolen vuoden välein tietty summa, mut mun pitää ottaa pankkiin yhteyttä, jos en ens kuussa saa maksettua” (haast. 1)*

Velkaantuminen heikentää nuorten hyvinvointia

- Taloudellista hyvinvointia heikensivät osamaksujen ja pikavippien kerryttämät velat
- Useat nuoret olivat ottaneet osamaksuja ja pikavippejä täysi-ikäistyttyään:

”18-vuotiaana heti kun sai otettuu, niin otin vissiin kaikki [pikavipit] mitä pystyin” (haast. 2)

”Kun 18 täytti niin otti kaiken maailman osamaksut ja muut ja sit ne jäi vähän maksamatta” (haast. 3)

Nuorille kertyy velkaa, vaikka opinnot keskeytyvät

N: Joo, peruskoulun jälkeen mä menin lukioon, siel mä olin puol vuotta. Sit mä menin lukiost [terveys- ja sosiaalialan] kouluun ja siel mä olin puol vuotta. Ja sit mä suoritin ammattistartin, se oli vuoden. Ja sit tuli tää [tekniikan ala] ja sit sen jälkeen mä menin opiskeleen vielä [kaupan- ja hallinnon alaa] ja sieltä mä sain sit paperit --- mut kaikki muut on jäänyt kesken. (haast. 6)

- Keskeytysten taustalla epäsoivia alavalintoja, psyykkisiä ongelmia, yhteisön ulkopuolelle jäämistä ja ohjauksen puutetta

Nuoret kantavat vastuuta taloudestaan

- Osalla nuorista velat ovat johtaneet ulosottoon tai luottotietojen menetykseen:

”On mulla ulosotos... mitähän siellä on.. On siellä useampi kymppitonni” (haast. 3)

- Nuoret haluavat maksaa velat ja toivovat työllistymisestä helpotusta velkojen lyhennykseen:

”Viimeistään sit siinä kohtaa kun töihin pääsee niin saa kunnolla maksettu pois” (haast. 2)

Nuorten toimeentulo on tukien varassa

- Nuorten toimeentulo muodostuu yhteiskunnan tuista
- Tukien hakeminen koetaan vaikeaksi:
- *”Ohan se hyvä, että on olemassa noita työntekijöitä, mut voisko niiden työaikaä käyttää paremmin johonkin muuhun, ku siihen, että ne tekee niitä liian vaikeita hakemuksia kansalaisille” (haast. 5).*

HYVINVOINTIA SOSIAALISISTA SUHTEISTA (Loving)

Koulukiusaaminen rikkoo nuorten hyvinvointia

- Elämäntilanteiden eroista huolimatta kaikkia nuoria yhdisti kiusatuksi tuleminen kouluaikana
- Kiusaaminen ajoittui yläkouluikään, osalla se oli alkanut jo alakoulussa
- Kiusaaminen oli pitkäkestoista
- Kiusatuksi tuleminen heikensi hyvinvointia

Kiusaaminen on henkistä ja fyysistä

N: Mua kiusattiin ainakin sillai, että tavaroita hävitettiin ja tönittiin ja tuupittiin. Semmosta fyysistä ja henkistä, sanallista. Että haukuttiin homoksi ja tommosta. (haast. 1)

- Kiusaamisella vakavat ja pitkäaikaiset seuraukset:

”Sitä ei vieläkään tajuta, kuinka pitkälle se kiusaaminen vaikuttaa ihmisessä” (haast. 10)

Kielteisistä seurauksista huolimatta harva saa apua

- Kiusatuksi tuleminen aiheuttaa yksinäisyyttä, yhteisön ulkopuolisuutta, psyykkistä oireilua, koulunkäyntiongelmia:

”Menin kouluun ja ruvettiin kiusaamaan ja jätin koulun käymättä” (haast. 2)

- Vain harva oli saanut apua:

”Sillon aikanaan vanhempi sinne soitteli ja sieltä sanottiin, ettei täällä ketään kiusata” (haast. 2)

Nuoret saavat voimaa sosiaalisista suhteista

- Sosiaaliset verkostot vahvistavat hyvinvointia
- Osa nuorista saa tukea vanhemmilta, osalla suhde perheeseen on ollut rikki jo pitkään
- Jos on kaverisuhteita, ne kannattelevat vaikeinakin aikoina
- Osalla nuorista sosiaaliset verkostot heikot ja pula kavereista: ”mulla ei oo yhtään kaveria” (haast. 4)
- Nuoret kokevat sosiaalisten suhteiden heikkouden syrjäytymisen syyksi

Luottoaikuiset ja lemmikit paikkaavat nuorten kaverisuhteita

- Luotettava aikuiskontakti on nuorille tärkeä:

”Etsivän kautta mä pääsin kuntouttavaan työtoimintaan ja kävin tutustuu kouluun ja kun laitoin hakemuksen, hän auttoi mua tekeen sähköpostiviestin” (haast. 4)

*”Sit me käydään välil ihan muuten vaan lenkil”
(haast. 2)*

Usein lemmikkieläimet paikkaavat sosiaalisia verkostoja:

”Jos ei mulla tota lemmikkiä ois, niin en tiedä missä sitä olis” (haast. 10)

HYVINVOINTI ITSENSÄ TOTEUTTAMISENA (Being)

Nuoret sijoittavat itsensä yhteiskunnan reunalle

- Hyvinvointiin vaikuttaa se, millaisena näkee oman yhteiskunnallisen paikkansa ja mahdollisuudet toteuttaa itseään
- Nuoret sijoittavat itsensä yhteiskunnan reunalle. Kriteerinä työ ja veronmaksukyky:

”Oon niin kauan ollut työttömänä ja oon kotivanhempi, että sillä tavalla yhteiskunnan reunalla” (haast. 9)

”Jos saa sit pysyvämmän työpaikan, niin olen veronmaksaja, enkä enää oo muiden elätettävänä” (haast. 6)

Työ on nuorille yhteiskuntakelpoisuuden kriteeri

- Työ on vahva mittari, jonka kautta omaa yhteiskunnallista asemaa arvioidaan:

N: Hmm.. sisäpuolelle jonnekin, kuitenkin sillai suht rajoil

H: Tota miks, rajoilla?

N: Niin, no ei vaan oo tällä hetkellä mitään semmoista sisältöä elämässä, mikä periaattees liittäis mua mitenkään yhteiskuntaan

H: Mikä se linkki yhteiskuntaan vois olla?

N: No just työt taikka (haast. 2)

Nuorilla on perinteisiä tulevaisuuden toiveita

- Perinteisiä toiveita: *”koulutus ja työ”* (haast. 2) ja *”varmaan jossain kohtaa perhe”* (haast. 3)
- Työllistymiseen liittyy turhautumista: *”Haluisin johonkin töihin, mutta vaaditaan sitä työkokemusta, mut kun mul ei oo työkokemusta kun en pääse työhön”* (haast. 1)

Nuoret liittävät tulevaisuuteen enemmän toivoa kuin epätoivoa

- Vaikeuksista huolimatta nuorilla on tulevaisuudenuskkoa:

”En mieti tulevaisuutta niin paljon, en usko että mitään kamalaa ainakaan on tulossa” (haast. 5)

”Mä toivon, että se näyttää siltä, että mä teen just sitä mitä mä haluun” (haast. 10)

Sosiaaliset suhteet lisäävät elämän mielekkyyttä, psyykkiset ongelmat vievät sitä

- Nuorten hyvän elämän aineksia: terveys, ihmissuhteet ja se, että *”tekee sitä mistä tykkää”* (haast. 10)
- Psyykkiset ongelmat rasitteena: *”kun sais parempaan kuntoon ton mielenterveyden”* (haast. 4)
- Oman tilanteen vertaaminen muihin:

”Mulla on aina ollut vähän semmoinen luuseriolo, kun en oo pärjänny kouluis ja oon ollu työttömänä --- ja sit aina verrannut itseä [sisaruksiin], kun heillä on perheet ja autot ja omat asunnot ja työpaikat” (haast. 6).

Nuoret ottavat itse vastuuta

- Nuoret eivät ole katkeria eivätkä oleta, että yhteiskunta ratkaisee ongelmat

- Nuoret ottavat itse vastuuta:

”Kyllä mä olisin ite voinut olla aktiivisempi” (haast. 1)

”Ihmisen omissa käsissähän se on miten elämä menee (haast. 2)

- Suomalaisiin syvästi juurtunut itsellisen pärjäämisen asenne on nuorilla vahva:

”Lähinnä mä koitan ite selviytyä kaikesta” (haast. 2)

Nuorten omia toiveita

1. Kiusaaminen kuriin

→ Merkittävin yksittäinen hyvinvoinnin heikentäjä. Toiveena vahvempi puuttuminen koulukiusaamiseen. Suljetaanko kiusaamiselta yhä silmät? Miksemme saa sitä kuriin?

2. Tukea työllistymiseen

→ Työ on nuorille tärkeä tulevaisuuden toive ja yhteiskuntaan kuulumisen kriteeri. Nuoret haluavat työllistyä, mahdollisuuksia työtä muistuttavaan toimintaan ja työllistymisen esteiden poistamista

3. Tekemistä ja harrastuksia

→ Nuoret haluavat tekemistä ja rutiineja. Toiveena tasavertaiset harrastamisen mahdollisuudet

Nuorten omia toiveita

4. Onnistunut opinto-ohjaus ja keskeytysten kitkeminen

→ Opintojen keskeytykset yleisiä. Toiveena opintojen ohjauksen ja opiskeluun liittyvän tuen parantaminen

5. Halu selvittää veloista

→ Toiveena ylivelkaantumisen ehkäisy säätelyä lisäämällä

6. Välittämistä, arvostamista ja rinnalla kulkemista

→ Osa nuorista ei koe tulleensa arvostetuiksi yhteisöissään. Nuoret haluavat tulla kuulluiksi, ymmärretyiksi ja hyväksytyiksi

Miten nuorista puhutaan vai puhuvatko he itse?

- Oleellista on, nähdäänkö nuoret toimenpiteiden kohteina vai toimijoina?
- Korostetaanko julkisessa keskustelussa vain ongelmia vai nostetaanko esiin myös voimavaroja?
- Tässä tutkimuksessa haluttiin kuulla hiljaisempien ääntä. Nuorten äänen kuuleminen on keino edistää osallisuutta ja toimijuutta
- Yhteiskunnalle kuuluvan vastuun lisäksi jokaisella on mahdollisuus tukea nuorten hyvinvointia: kuuntele, ole kiinnostunut ja ole saatavilla

Lisätietoa:

jenni.simonen@e2.fi

050-346 5021

